

Грецька влада вжила всіх можливих заходів, аби зменшити кількість захворювань та запобігти розповсюдженню вірусу. Наскільки це ефективно покаже час. Але зараз, коли дозволений вихід на вулицю по смс і тільки з 4 причин, заборонений виїзд поза межі свого району, існує заборона на будь-які масові заходи та ін., населення Греції поступово відчуває на собі ефект деградації, депресій та психологічних розладів. Так званий «природний відбір», виродження нації, знищення людства набуває вселенських масштабів. Це означає, що після закінчення пандемії уся робота соціальних служб повинна набувати нових акцентів: зосередженості на психологічній реабілітації з урахуванням ПСС (постстрессового синдрому) та разом із системою освіти, через філософський дискурс перш за усе, осягнення і напрацювання міцних смисложиттєвих орієнтирів, побудованих на соціальному оптимізмі та вищих цінностях буття.

Тесленко Валентин Вікторович

teslenkova@ukr.net

доктор педагогічних наук, професор
кафедри філософії ФСП КПІ ім. Ігоря Сікорського

ДЕРЖАВНА СОЦІАЛЬНА ПОЛІТИКА І ГРОМАДЯНСЬКЕ СУСПІЛЬСТВО: СУЧАСНІ РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Соціальна політика є важливою функцією сучасної демократичної країни світу. Аналіз тенденції розвитку суспільних систем останніх десятиліть свідчить про постійне зростання соціальної складової у діяльності держави, її значущості для стабільності й розвитку. Сформульований Організацією Об'єднаних Націй комплекс цілей на період до 2030 року орієнтує на посилення соціальної діяльності країн світової співдружності та імплементації їх у національні законодавства.

Тому проблема дослідження науково-теоретичної й практичної складових соціальної політики, зокрема взаємодії державних структур і громадянського суспільства набуває сьогодні особливої актуальності.

У світовій практиці використовуються різні соціальні моделі, які відрізняються втручанням держави в соціально-економічну

сферу суспільства, рівнем соціального захисту громадян та свободи їхнього соціального вибору.

Для *монетаристської моделі*, основою якої є вільна ринкова економіка, притаманна практична абсолютна відсутність втручання держави в господарське життя. Водночас соціальна функція держави щодо захисту осіб, які потребують допомоги зводиться до мінімуму. *Патерналістська модель* навпаки передбачає домінування держави в соціально-економічній сфері на основі державної власності, планового ведення економіки, пріоритетності влади в розподілі й споживанні соціальних благ. *Модель соціальної політики*, або «соціальна держава» є найбільш перспективною і реалізується багатьма країнами світу на сучасному етапі в різних формах: неоліберальній (Канада, США, Велика Британія), консервативно-корпоративістській (Німеччина, Швейцарія, Італія, Австрія та ін.), соціально-демократичній (Швеція, Норвегія, Данія, Фінляндія). Відрізняючись за ступенем регулювання соціально-трудоких відносин, зазначені форми соціальної політики мають основні пріоритети, які полягають у рівнозначному підході до різних форм власності, соціальному захисті малозабезпеченого населення, справедливому перерозподілі ресурсів під час криз і пандемій тощо. Слід зауважити, що для розвинених країн світу під час реалізації соціальної політики важливим є дієва взаємодія між державою й громадянським суспільством.

З огляду на це ми зосередимо увагу на оцінці реального соціального стану і взаємодії держави та громадянського суспільства у формуванні соціальної політики України.

В статті 1 Конституції України зазначено, що Україна є суверенною і незалежною, демократичною, соціальною, правовою державою, що зокрема підкреслює соціальну спрямованість її функціонування. Основним суб'єктом формування соціальної політики в сучасних українських реаліях є держава. В законодавчому полі України закріплені головні напрями діяльності державних органів влади щодо підвищення ефективності соціальної системи, забезпечення добробуту громадян, їхньої соціальної захищеності. Водночас слід зазначити, що соціальна політика України реалізується в складних економічних умовах і політичній нестабільності, що

істотно розрізняє декларовані в законах, концепціях, державних програмах цілі та їхню реальну реалізацію. На жаль, досягнення влади в соціальній підтримці населення виглядають поки що сумнівно-проблематичними. На думку експертів, близько 80% українців живуть за межею бідності. За даними міжнародного рейтингу ООН Україна в індексі людського розвитку посідає 88 місце (найгірший показник у Європі; Росія на 49 місці, Польща – на 30 місці). Рівень народжуваності в нас удвічі менший за смертність (кожного року втрачаємо приблизно 270 тисяч населення, що є більшим від кількості мешканців міста Біла Церква). За інформацією Інституту соціології НАН України середня тривалість життя українців залишається на останньому місці серед країн Європи і становить 72 роки (у Швейцарії – 84 роки, Франції – 81 рік, Іспанія – 82 роки). Прожитковий мінімум в Україні дорівнює 2189 грн., що в 5-7 разів менше реальних витрат; мінімальна пенсія в Україні становить 1769 грн., тобто 62 дол. США (для порівняння у Франції – більше 1200 дол.; Норвегії – 2000 дол., Польщі – 460 дол.). За даними уряду від 7 до 9 мільйонів громадян України перебувають у постійному міграційному процесі. Отже, проблеми соціального добробуту й захищеності людей набувають критичного загострення.

Слід зазначити, що як важлива складова реалізації соціальної політики громадянське суспільство має відігравати особливу роль у період демократичних реформ в Україні. На жаль, рівень його розвиненості поки є ще незначним. За експертними оцінками фахівців Фонду «Демократичні ініціативи», експертів НАН України, участь в організаціях громадянського суспільства (ОГС) беруть не більше 5% населення країни (в США – 70%); понад 85% мешканців не є членами жодних громадських об'єднань; негативно оцінюють теперішній рівень розвитку громадянського суспільства понад 60% громадян. Особливу тривогу викликає формальність взаємодії ОГС з владними структурами на всіх рівнях.

Отже, загрозлива ситуація в соціально-економічному й демографічному секторах і практично «заморожений стан» громадянського суспільства створюють небезпеку для сталого демократичного розвитку держави.

До основних проблем формування дієвої взаємодії між державою та суспільством слід зарахувати:

- соціально-політичну пасивність більшості громадян;
- недостатній зв'язок громадських організацій з населенням і ЗМІ;
- відсутність системної державної підтримки ОГС;
- обмеженість участі «третього сектору» в прийнятті рішень державного значення;
- психологічну кризу недовіри громадян до влади;
- несприйняття реальності цінностей, які декларують політичні й економічні еліти;
- слабкість і фінансово-керовану залежність багатьох діючих громадянських об'єднань від міжнародних фондів і грантів сумнівної політичної доброчесності;
- переорієнтацію багатьох громадських об'єднань у радикально-кримінальні організації підтримки політично-олігархічних структур;
- відсутність належної уваги з боку наукових кіл країни щодо цільового вивчення та проведення досліджень розвитку громадянського суспільства, а також суттєву звуженість вивчення відповідних тем в системі освіти.

На нашу думку, слід провести глибокий аналіз наявних проблем й загроз і визначитися щодо конкретних кроків покращення існуючої ситуації.

Особливої уваги, на нашу думку, потребують соціально-орієнтовані ОГС, діяльність яких спрямована на благодійність, соціальне обслуговування громадян, допомогу біженцям і вимушеним мігрантам, охорону довкілля, розвиток освіти тощо. Державі необхідно надати їм особливий статус, в межах якого треба передбачити цільове фінансування, розробку реальних програм підтримки на всіх владних рівнях, забезпечити гласність та популяризацію їх діяльності в ЗМІ.

З метою оперативного дослідження взаємодії ОГС і держави, необхідно на центральному рівні розробити інструментарій відстеження та характеристики розмаїття й ефективності належних контактів. Доречними вбачається й періодичні звітування Президента як гаранта Конституції щодо кроків влади, які спрямовані на розвиток громадянського суспільства та модернізацію відповідної взаємодії.

На жаль, поки що діюча влада лише декларує бажання співпрацювати з представниками недержавних організацій, а

фактично не зацікавлена в посиленні їхнього розвитку, зокрема розширення сфери суспільного контролю (контролювати саму себе й звітувати самій перед собою комфортніше).

Перед численними викликами, які постають перед Україною, громадянам нашої держави треба усвідомити велику ціну соціально-політичної індиферентності. На фоні відчуження влади від народу і «хвороби» соціального організму, треба докладати серйозних зусиль щодо реального розвитку справжнього громадянського суспільства, здатного до самоорганізації та паритетності у взаємодії з владою стосовно загальної стратегії розвитку держави і реалізації соціальної політики в інтересах народу України.

Тихомірова Фаріда Ахметівна

farida2002@ukr.net

кандидат філософських наук, доцент ФІФ

Одеського національного університету імені І.І. Мечникова

ІНКЛЮЗИВНО-РЕСУРСНА СОЦІАЛЬНА РОБОТА У МІСЬКОМУ ПРОСТОРІ

Одним из условий развития общества, критерием его цивилизованности является социальная справедливость. В украинском обществе пока сохраняются сегрегационные тенденции по отношению к людям с физическими, сенсорными и интеллектуальными нарушениями. Философия инклюзии предусматривает существенные изменения в культуре, практической деятельности представителей власти и социальных работников, базируется на вере в то, что каждый «особенный человек» должен получить образование и жилищные условия, которые как можно ближе бы соответствовали нормальным. Жизнь и быт людей с особыми потребностями должны быть как можно более приближены к условиям и стилю жизни всего общества [1].

В Украине при формировании государственной социальной политики в отношении людей с инвалидностью не всегда и не везде учитываются эти изменения, придают приоритетное